

2 Karaktärisering av kyrkoanläggningen

2.1 Kyrkomiljön

Hofors är ett samhälle som nästan totalt präglats av järnbruket. Fram till 1950-talet var bruket den största byggherren i Hofors. Förutom industrilokaler lät bruket uppföra sjukstuga och idrottsanläggningar samt bostäder till arbetare och tjänstemän. Från 1911 utgjorde Hofors en s.k. kapellförsamling till Torsåker. Kyrkskolans kyrksal användes då till gudtjänstrum. I takt med att brukets invånarantal ökade, bildade Hofors en egen församling och pastorat år 1944.

Hofors kyrka ligger på en liten höjd med entrén mot öster, symboliskt riktad mot det intilliggande järnbruket. Framför entrén finns en grusplan med anslutande in- och utfartsväg till kyrkan. Från grusplanen leder även en trappa ner till ett parkliknande område med en gräsklädd sluttning och en grusrondell omgiven av häckar. Mot norr växer höga tallar och björkar. Trädvegetationen står tillsynes utan symmetri och upplevs naturligt framväxt, enligt tidens landskapsideal. Mot söder har vegetationen närmast kyrkan snarast karaktären av naturlig ängsmark med lövträd. Vid kyrkans västra fasad står ett altare av slaggsten med håll av gjutjärn. Fram till altaret leder en gångstig genom gräset, även den av slaggsten. Området kring församlingshemmets entré mot norr präglas av slaggstensmurar och tallhäckar.

2.2 Kyrkan

Under 1900-talets mitt uppfördes ett flertal kyrkor av de stilgivande arkitekterna Lewerentz och Celsing i arkaiserande stil, något som skulle komma att påverka tidens kyrkoarkitektur. Hofors kyrka uppfördes 1962 efter ritningar av arkitekt Bengt Romare, vilken inspirerades av detta stilideal. Kyrkan har en rektangulär planform med utbyggt avsmalnande kor i väster och en indragen tornkropp åt öster. Kyrkan vilar på en sockel av huggen sten, stommen är synlig i form av rödbrunt tegel med slätstrukna fogar. Det kraftiga och långt neddragna sadeltaket belagt med falsad kopparplåt bidrar till fasadens närmast triangulära utformning och monumentala verkan.

Tornet skjuter ut från östfasadens mitt och ger ett tungt och slutet intryck. Uppåt avslutas tornet med ett spetsigt gavelparti täckt av ett sadeltak, vilket kröns av två smäckra kors. Tornet genombryts av profilerade ljudöppningar, med dels raka avslut, dels stilistiskt enkla spetsbågar. I de genombrutna ljudluckorna avtecknar sig kyrkklockan som en svart siluett. Tornuren har getts en mycket markant utformning och central placering mitt på de annars släta tornfasaderna.

Nedre delen av kyrkans entréfasad ger liksom tornet, ett slutet intryck, med de i det närmaste ogenomträngliga fönstergluggarna som är indragna i fasadlivet. De tre entréportarna mot öster omramas av dekorativt utformat murverk. Portarna av fernissad ek är indelade i vertikala och horisontala linjer som samspelar med fönstergluggarnas utformning. Fasadens övre del, över mansnivå, är uppbruten av vertikalt sträckta glaspartier. Här tillåts himlen spegla sig i fasaden.

Mot norr fanns ursprungligen en förbindelse till sakristian, genom en nu igensatt dörr från kyrkorummet. År 1994 förlängdes sakristiabyggnaden med ett församlingshem, Djupdalen, efter ritningar av Jerk Alton arkitektkontor AB. I samband med att sakristian förlängdes med ett församlingshem togs en ny passageöppning upp mot norr. Församlingshemmet är i sin

arkitektur inspirerad av den befintliga kyrkobyggnaden och är uppförd av rött tegel med valmat och plåtbeklätt tak.

Kyrkorummets interiör är rymlig och präglas av det monumentalt verkande taket, vars form förtydligas av de takstolsliknade betongelementen som har sin bas på golvet. Väggarna är murade med tegel i rödbruna nyanser, vilket ger liv åt de annars massiva murarna. Det tunga taket och de allvarsamma mörka murarna bryts upp av de vertikalt sträckta fönstren som tillåter ljusinsläpp. Särskilt de utsträckta fönstren i koret bildar mycket effektfulla ljusinsläpp. Orgelläktaren som sträcker sig längs hela den nordvästra fasaden är buren av betongbjälkar. Läktarbarriären är enkelt utförd i faner. På läktarens mitt står orgeln, uppförd samtidigt med kyrkan.

Kyrkorummets bänkar är ordnade i två öppna kvarter med en central mittgång. Furubänkarna är laserade i samma bruna nyans som taket och läktarbarriären. Det upphöjda korgolvet är belagt med kalksten, liksom gångarna. Gångarna skyddas av mattor i en gråblå kulör. Kyrkorummets övriga golv är belagda med stavparkett. Koret är enkelt och sparsmakat utformat, försett med den allra nödvändigaste inredningen och inventarierna; altare, altarring, predikstol och dopfont. Predikstolens brunlaserade rena yta knyter an till kyrkorummets övriga inredning. På altarväggen hänger ett stort träkors, som harmonierar fint med det sparsmakade rummet. Kororgeln, liksom ett fåtal ytterligare inventarier, har tillkommit under senare tid. Långhuset är försett med smäckra takkronor av mattborstad mässing som avtecknar sig som smycken mot de mörka tegelväggarna. Takkronorna har under senare tid justerats efter ritningar av Jerk Altons arkitektkontor AB.

Under 1990-talet genomfördes interiöra förändringar efter ett förslag upprättat av arkitekt Jerk Alton AB. De fyra främre bänkarna togs bort för att ge plats åt en ”vardagskyrka” med centralaltare och lösa stolar. Ovan centralaltaret kompletterades rummet med en ny armatur.

2.3 Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Hofors kyrka verkar monumentalt i sin arkitektur och med sitt läge på en höjd. Kyrkans placering är starkt symbolladdad, riktad mot det bruk som kommit att präglade hela samhället. Den monumentala kyrkan kan nästan liknas med en industrihall, med den invändigt råa betongkonstruktionen och de nakna tegelytorna.

Hofors kyrka är en av länets mest kvalitativa kyrkobyggnader från 1900-talets mitt. Kyrkan är med sin mycket tidstypiska arkitektur och allvarsamma interiör, en god representant för tidens kyrkoarkitektur. Den synliga takkonstruktionen, där de bärande och vinklade betongelementen lämnats synliga som en del i arkitekturen, kan snarast liknas vid den i S:t Lars kapell i Bollnäs. Arkitekten Romare har influerats av stilgivande arkitekter som Celsing och Lewerentz men har skapat ett eget symbolmättat rum, där ljuset har stor betydelse för den arkitektoniska upplevelsen. Kyrkan har, trots interiöra förändringar och kompletteringar tillkomna under mitten av 1990-talet, bevarat sin karaktär av enkelhet, där rummets arkitektur och ljus ger interiören dess värden. Hofors kyrka har för sina kulturhistoriska värden utvalts till en av de få kyrkor, uppförda efter 1939, som skyddas enligt Kulturminneslagens 4 kapitel.

Att särskilt tänka på vid användning och förvaltning av kyrkoanläggningen och byggnaderna

- Kyrkans exteriör är ett mycket kvalitativt exempel på tidens kyrkobyggnade och har höga arkitektoniska värden. Brukssamhällets positiva utveckling återspeglas i kyrkans monumentala gestalt och ger därmed kyrkan även ett samhällshistoriskt värde.
- Kyrkans vida interiör med den öppna och moderna takkonstruktionen av betong, liksom de enkla och mörka tegelväggarna är tidstypisk och har framförallt höga arkitekturhistoriska, men även byggnadsteknikhistoriska värden.
- Orgelläktarens strama gestalt med betongpelare och betongbarriär, utgör en viktig del av interiörens arkitektoniska värden.
- Kyrkans få inventarier förstärker upplevelsen av det arkitektoniska rummet som bärare av en andlig och symbolladdad stämning. En stämning, som skapas av blandningen mellan väggarnas mörka och allvarsamma tyngd och fönstrens ljusinsläpp.
- Den fasta inredningen med bänkar, altare, altarring, orgel och predikstol liksom de få men väl utvalda inventarierna; korset på altärväggen och takkronorna av borstad mässing, är tidstypiska och samspelar med kyrkans rum på ett mycket förtjänstfullt sätt.

2.4 Källor, litteratur och övriga uppgifter

Länsmuseet Gävleborg: Topografiska arkivet

Länsmuseet Gävleborg: Ärendearkivet

Länsstyrelsen Gävleborg: Kulturmiljöenhetens arkiv

Riksantikvarieämbetet: Antikvariska-Topografiska arkivet

Halming, Martti, Kyrkoherde, 2007

Liljenberg, Jan, Hofors församling, Kyrkogårdsföreståndare, 2004

Inventeringsdatum: 2007-04-02

Inventerare: Ulrika Olsson, Maria Niss Legars

Ansvar kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Ulrika Olsson och Erika Englund

Rapportsammanställning: Ulrika Olsson